

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ОДЛУКА

Представка број 19728/08

**Дивна ТОРДАЈ
против Србије**

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Већа 9. септембра 2017. године у саставу:

Luis López Guerra, *председник*,

Branko Lubarda,

Helen Keller,

Pere Pastor Vilanova,

Alena Poláčková,

Georgios A. Serghides,

Jolien Schukking, *судије*,

и Stephen Phillips, *секретар Одељења*,

У вези са горе наведеном представком поднетом 19. априла 2008. године,

У вези са запажањима која је поднела Тужена влада и запажањима која је поднела подносиатељка представке,

После већања, одлучио је како следи:

ЧИЊЕНИЦЕ

1. Подносиатељка представке, госпођа Дивна Тордај, је српска држављанка, рођена 1938. године, а живи у Београду. Пред Судом ју је заступала госпођа Б. Зарић, адвокат из Београда.
2. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада”) првобитно је заступао њен бивши заступник, госпођа В. Родић, а одскора њен садашњи заступник госпођа Н. Плавшић.

А. Околности предмета

3. Подносиатељка представке је 13. новембра 2003. године поднела приватну кривичну тужбу за клевету по приватној тужби против П.А, тврдећи да ју је он лажно оптужио за изнуђивање и непријатност у допису неким локалним органима.
4. Општински суд у Београду је 25. фебруара 2004. године наложио подносиатељки представке да достави додатне информације, што је она и учинила 13. априла 2004. године.
5. Подносиатељка представке се 9. марта 2006. године обратила кривичном суду ради убрзања поступка с обзиром на кратак рок застарелости по тужби за клевету (види став 10. у даљем тексту).
6. Кривични суд је 14. марта 2006. године одговорио да ће поступак застарети према закону у августу 2007. године и да ће предузети све неопходне мере да до тога не дође.
7. Рочиште ради покушаја пријатељског поравнања одржано је 17. јула 2006. године. Тужени је изразио спремност да се подносиатељки представке извини, пошто није имао намеру да је вређа. Подносиатељка представке није прихватила његово извињење.
8. Општински суд је 29. марта 2007. године нашао да је тужени крив за клевету. Окружни суд у Београду је, међутим, укинуо ту пресуду и вратио предмет на поновно суђење 28. јуна 2007. године.
9. Општински суд је 30. августа 2007. године обуставио поступак због застарелости. Окружни суд је ту одлуку потврдио 24. октобра 2007. године.

Б. Релевантно домаће право и пракса

1. *Кривични законик из 2005. године (објављен у „Службеном гласнику Републике Србије” – „Службени гласник РС”, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09 и 11/09)*
10. У овом предмету, иако се наводна клевета десила 2003. године, домаћи судови применили су Кривични законик из 2005. године зато што су његове одредбе блаже за туженог у погледу казне. Члан 104. Законика прописује да рок за кривично гоњење за клевету истиче четири године од извршења дела.
11. Од јануара 2013. године клевета више није кривично дело („Службени гласник РС”, број 121/2012).

2. Закон о облигационим односима из 1978. године (објављен у „Службеном листу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” – „Службени лист СФРЈ” – број 29/78, допуне објављене у „Службени листу СФРЈ”, бр. 39/85, 45/89 и 57/89; у „Службени листу ФРЈ”, број 31/93; и у „Службени листу СЦГ”, број 1/2003)

12. Чл. 157, 199. и 200. Закона о облигационим односима, заједно, прописују, између осталог, да свако ко је претрпео страх, физички бол или душевну патњу због повреде угледа, личног интегритета, слободе или његовог другог личног права (права личности) има право да тражи судску заштиту, тужи за финансијску накнаду и тражи друге облике обештећења „који би могли” да обезбеде одговарајуће нематеријално задовољење.

ПРИТУЖБЕ

13. Подносиатељка представке притуживала се према члану 6. ст. 1. и 13. Конвенције да није могла да издејствује одлуку поводом њене приватне кривичне тужбе, јер је немар суда довео до обуставе поступка због застарелости.

ПРАВО

14. Релевантни делови члана 6. ст. 1. и 13. гласе како следи:

Члан 6. став 1.

„Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама или о кривичној оптужби против њега, има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона.”

Члан 13.

„Свако коме су повређена права и слободе предвиђени у овој Конвенцији има право на делотворан правни лек пред националним властима, без обзира на то да ли су повреду извршила лица која су поступала у службеном својству.”

А. Поднесци странака

15. Влада је тврдила, између осталог, да подносиатељка представке није била лишена права на приступ суду, зато што је могла, али то није учинила, да против П. А. покрене парнични поступак због клевете. Она је изнела да домаћи правни систем прописује два пута за одштету због клевете, кривични и парнични поступак, од којих овај други представља прикладније средство за остварење накнаде штете. Влада је закључила да је циљ подносиатељке представке био да се оптужени огласи кривим за извршење кривичног дела, пошто она није поднела имовинско-правни захтев у кривичном поступку, нити је тражила накнаду у парничном поступку.

16. Подносиатеља представке је потврдила да није поднела имовинско-правни захтев у кривичном поступку, већ је изнела да је покренула кривични поступак да би заштитила свој добар углед уместо да је покренула парнични поступак јер је то била уобичајенија пракса у Србији у случајевима клевете.

Б. Оцена Суда

17. Процесне гаранције утврђене чланом 6. обезбеђују сваком право да пред судом или трибуналом поднесе тужбу у вези са његовим/њеним грађанским правима и обавезама. Суд је утврдио да ово право на приступ суду обухвата не само право да се покрене поступак, већ и право да се спор „реша” пред судом (види *Kutić против Хрватске*, број 48778/99, ст. 24. и 25, ЕЦХР 2002-II, и *Hornsby против Грчке*, 19. март 1997. године, став 40, *Извештаји о пресудама и одлукама 1997-II*).

18. Члан 6. став 1. не гарантује право да се трећа лица гоне или казне за кривично дело (види, међу многим ауторитетима, *Perez против Француске [ВВ]*, број 47287/99, став 70, ЕЦХР 2004-I), али гарантује право на приступ суду ради решавања имовинско-правних спорова. Када домаћи правни поредак обезбеђује онима који туже пут за добијање обештећења, као што је имовинско-правни захтев у контексту кривичног поступка, Држава има обавезу да осигура да они уживају основне гаранције утврђене чланом 6. став 1. (види *Anagnostopoulos против Грчке*, број 54589/00, став 32, 3. април 2003. године, и *Dinchev против Бугарске*, број 23057/03, став 50, 22. јануар 2009. године).

19. Суд је већ пресудио да право на добар углед као такво представља грађанско право (види *Gorou против Грчке* (број 3), број 21845/03, став 21, 22. јун 2006. године).

20. Суд прво налази да није спорно да је подносиатеља представке имала право да суд одлучи о њеном имовинско-правном захтеву.

21. У релевантном тренутку подносиатеља представке имала је два пута за обештећење по основу клевете. Један пут је био да поднесе имовинско-правни захтев у контексту кривичног поступка који је покренула 13. новембра 2003. године. Други пут којим је она могла ићи, независно од кривичног поступка, пошто српско право не захтева постојање кривичне пресуде да би се могла поднети парнична тужба, био је да покрене парнични поступак за штету или неки други облик задовољења, као што је објављивање судске одлуке или извињење (види став 12. у горњем тексту).

22. За разлику од предмета *Anagnostopoulos* и *Dinchev* (оба наведена у горњем тексту) подносиатеља представке није поднела парничну тужбу за штету у кривичном поступку који је покренула, ограничавајући се само на кривичну тужбу.

23. Према томе, Суд налази да органи Тужене државе нису онемогућили подносиатељу представке да издејствује одлуку по њеном имовинско-правном захтеву, јер је на располагању имала два правна пута, а она није искористила ниједан. Произилази да је представка очигледно неоснована и мора се одбацити према члану 35. ст. 3(а) и 4. Конвенције.

Из тих разлога, Суд, једногласно,

Проглашава представку недопуштеном.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 12. октобра 2017.
године.

Stephen Phillips

Секретар

Luis López Guerra

Председник